

Generaldirektören

Justitiedepartementet
Konsumentenheten
103 33 Stockholm

Betänkande av Utredningen om konsumentskydd vid finansiell rådgivning (Ju 2012:14): *Det måste gå att lita på konsumentskyddet (SOU 2014:4)*

Pensionsmyndigheten, som beretts tillfälle att yttra sig över remissen, vill lämna följande synpunkter.

Sammanfattande synpunkter på utredningen

Utifrån Pensionsmyndighetens arbete att inom ramen för sitt konsumentuppdrag stärka pensionssparares och pensionärens ställning som konsumenter på pensionsområdet, delar myndigheten utredningens uppfattning att dagens fragmenterade regelverk för finansiell rådgivning till konsumenter skapar oklarheter för både konsumenter, näringsidkare och tillsynsmyndigheter. Den ansats som utredningen haft för att åstadkomma ett enhetligare regelverk är positiv eftersom den på olika sätt kan bidra till ett bättre konsumentskydd. Genom utredningens förslag kan omotiverade skillnader i konsumentskyddet undvikas eftersom förslagen i sig delvis syftar till att ställa i allt väsentligt samma krav vid finansiell rådgivning till konsumenter oavsett under vilket tillstånd som en rådgivare verkar.

Den strävan som finns i betänkandet att åstadkomma enhetliga krav beträffande t.ex. kompetens-, dokumentations-, och informationskrav är därför positiv för konsumenterna samtidigt som tillsynsarbetet kan underlättas och effektiviseras genom förslagen. Även för Pensionsmyndighetens del innebär många av förslagen att vi i vårt konsumentstärkande arbete enklare kan ge pensionssparare och pensionärer vägledning som är anpassad till individens behov och livssituation.

Myndighetens pågående arbete

Inom ramen för Pensionsmyndighetens konsumentuppdrag har myndigheten fokus på åtgärder som syftar till att stärka pensionsspararnas och pensionärernas ställning som konsumenter. Vi utvecklar nu de verksamheter som redan idag finns inom myndigheten och som bidrar till att pensionssparare och pensionärer får den information och vägledning de behöver för att själva kunna göra mer medvetna val inom pensionsområdet. Med mer sammanhållen information och effektiv kommunikation kan myndigheten tillhandahålla de verktyg och den kunskap som gör det möjligt för individen att värdera olika erbjudanden om finansiella produkter och tjänster, t.ex. om finansiell rådgivning. Pensionsmyndighetens konsumentstärkande arbete skulle underlättas om många av de förslag som presenteras i utredningen genomförs. Den elektroniska informationsportal för samlad konsumentinformation som redovisas i avsnitt 10.5.1 är en viktig del i detta informationsarbete.

Som framhålls i utredningen är det viktigt att myndigheterna är mycket aktiva i arbetet med att stävja olämpliga och oseriösa beteenden hos de nu aktuella

2014-05-20

Er ref Ju2014/1270/KO
Dnr/ref. VER 2014-88

marknadsaktörerna. Pensionsmyndigheten kommer som ett led i sitt konsumentstärkande arbete att mer aktivt än tidigare bevaka och utvärdera marknaden för finansiella tjänster och produkter, och på så sätt försöka påverka hur aktörerna betar sig mot pensionssparare och pensionärer. I det ligger att informera om och varna för produkter som kan vara olämpliga eller onödigt dyra eller riskfyllda. Ytterligare ett medel för att nå målet att stärka konsumenternas ställning är att Pensionsmyndigheten stärker sin samverkan med Konsumentverket, Finansinspektionen och de relevanta konsumentbyråerna.

Särskilda synpunkter på utredningen

Pensionsmyndigheten tillstyrker i huvudsak utredningens förslag. I det följande kommenterar myndigheten några av förslagen närmare (med hänvisning till den numrering av avsnitten som gjorts i betänkandet).

10.1 Ett sammanhållet regelverk?

Pensionsmyndigheten delar utredningens bedömning att ett enhetligt regelverk skulle skapa förutsättningar för översiktlighet och lättillgänglighet både utifrån ett konsument-, näringsidkar- och tillsynsperspektiv.

10.1.9 Enhetliga dokumentationskrav

Pensionsmyndigheten instämmer i bedömningen att det ur konsumenthänseende är värdefullt att det går att härleda hur den som tillhandahåller finansiell rådgivning motiverat den individuella rekommendation som lämnats. Ett mer långtgående dokumentationskrav avseende skälen för de rekommendationer som rådgivaren lämnar till konsumenten välkomnas således, i den mån MiFID II-direktivet skulle medge en mer precis reglering.

Pensionsmyndigheten anser att det vid ett eventuellt förtydligande och utvidgande av dokumentationskravet även bör säkerställas att det vid rådgivningstillfället lämnas mer tydlig information till konsumenten om innebörden och betydelsen av rådgivningen. Om rådgivaren brister i att betona betydelsen av underskriften av dokumentationen som intygande av att konsumenten förstått innebörden av rådgivningen, har den endast som funktion att skjuta en eventuell tvist på framtiden för det fall eventuellt missnöje uppstår först i efterhand, sedan det visat sig att rådgivningen inte lett till det resultat som konsumenten förväntat sig.

10.2.1 Sanktioner mot näringsidkare som driver tillståndspliktig rådgivningsverksamhet utan tillstånd

Pensionsmyndigheten instämmer i förslaget och delar bedömningen att Finansinspektionen bör ges vissa sanktionsmöjligheter vid överträdelser av tillståndsplikten.

10.2.2 Skyldighet att spela in rådgivningssamtalet

Pensionsmyndigheten ställer sig positiv till ett framtida krav på att spela in rådgivningssamtalet, då detta skulle innebära en avsevärd förbättring av konsumentskyddet och samtidigt stärka rättssäkerheten för samtliga aktörer. Förslaget innebär dock, som utredningen påpekar, risk för intrång i den personliga integriteten

2014-05-20

Er ref Ju2014/1270/KO
Dnr/ref. VER 2014-88

vilket bör övervägas i en närmare analys. Förslaget bör även sättas i relation till det tidigare föreslagna ökade dokumentationskravet (se punkt 10.1.9).

10.2.3 Oberoende finansiell rådgivning

Det är en stor nackdel för konsumenten att det idag är möjligt för rådgivaren att kalla sig oberoende trots att intressekonflikter kan förekomma i form provision, internt uppställda försäljningsmål, eller att ett rådgivningsföretag helt eller delvis ägs av ett företag som tillhandahåller finansiella produkter. Pensionsmyndigheten ser därför särskilt positivt på förslaget att ge en möjlighet för näringsidkare vid investeringsrådgivning och rådgivning enligt försäkringsförmedlingslagen att kalla rådgivningen oberoende enbart enligt vissa förutsättningar, i den mån detta är i enlighet med det framtida MiFID II-direktivet.

10.4.2 Konsumentombudsmannen bör få möjlighet att ta över konsumentens fordran på näringsidkaren

Pensionsmyndigheten instämmer i att detta förslag skulle ha en mycket positiv effekt på konsumentskyddet vid finansiell rådgivning. Förslaget skulle förenkla för konsumenten och spara dennes resurser och tidsåtgång vid en tvist. Samtidigt skulle denna ordning sannolikt främja prejudikatbildningen inom området, vilket välkomnas.

11.5.1 Tillståndsplikten för de företag som erbjuder diskretionär portföljbevakning av premiepensionsmedel

Pensionsmyndigheten delar uppfattningen att dagens oklara rättsläge avseende diskretionär portföljförvaltning av premiepensionsmedel bidrar till ett svagare konsumentskydd. Pensionsmyndigheten instämmer i utredningens bedömning i fråga om att förvaltningsföretagens verksamhet i väsentliga avseenden inte skiljer sig från annan förvaltning på finansmarknaderna av finansiella instrument. Pensionsmyndigheten ser därför positivt på förslaget att lagfästa den tillståndsplikt som idag anses gälla för företag som erbjuder diskretionär portföljförvaltning av premiepensionsmedel.

11.5.2 Finns det ett förbud idag mot massfondbyten inom premiepensionssystemet?

Utredningen föreslår att det bör tydliggöras i lagstiftningen att s.k. massfondbyten inom premiepensionssystemet inte är tillåtna. Med massfondbyte menas här ett fondbyte som görs via robotinskjutningar i pensionsmyndighetens IT-system.

Pensionsmyndigheten har under de senaste åren haft ett antal incidenter där misstanke funnits om att företag använt sig av olika hel- och halvmaskinella förfaranden för att genomföra fondbyten inom premiepensionssystemet och därigenom kringgått massfondbytesstoppet. Pensionsmyndigheten kan dock konstatera att det efter införandet den 20 februari 2014 av krav på e-legitimation för fondbyten inte längre är möjligt att göra robotinskjutningar i Pensionsmyndighetens IT-system.

Pensionsmyndigheten ser idag en tydlig beteendeförändring hos de företag som genomför fondbyten inom premiepensionssystemet på uppdrag åt sina kunder. Antalet fondbyten via blankett har ökat kraftigt och Pensionsmyndigheten ser också en stor ökning av antalet fondbytesblanketter som beställts av företag. Ett antal företag tycks

2014-05-20

Er ref Ju2014/1270/KO
Dnr/ref. VER 2014-88

således fortfarande genomföra flera samtidiga fondbyten för kunders räkning. Dessa företeelser är emellertid inte att betrakta som massfondbyten enligt den definition som förs fram i utredningen och skulle därför inte påverkas av den föreslagna regleringen. Problemen med massfondbyten är idag drastiskt mindre än under år 2011 och det kan därför sättas ifråga om en justering av lagen enligt utredningens förslag är nödvändig.

Ett alternativ till den föreslagna regleringen skulle kunna vara en mer principbaserad reglering kring massfondbyten. I detta sammanhang skulle definitionen av massfondbyte tydligt behöva fastställas och vilka problem en lagändring är tänkt att avhjälpa samt konsekvenserna av densamma. Eftersom massfondbyten är en konsekvens av att många sparare väljer att anlita ombud för sin hantering av premiepensionen skulle ett försvårande av massfondbyten även innebära en begränsning gällande pensionssparares möjligheter att anlita ombud för sin hantering av premiepensionen. Det skulle även innebära begränsade förutsättningar för företag att överhuvudtaget erbjuda diskretionära förvaltningstjänster inom premiepensionen. Det är i ett större perspektiv även viktigt att se till att regelsystemet inte blir ett hinder för finansmarknadens fortsatta utveckling.

Detta remissvar har beslutats av generaldirektören Katrin Westling Palm. Juristen Charlotte von Mentzer har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också verksamhetsutvecklare Karin Grettve Odenfors och finansanalytiker Niklas Näsström deltagit.

Katrin Westling Palm

Charlotte von Mentzer